

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Controversiarvm Praecipvarvm In comitiis
Ratisponensibus tractataru[m], & quibus nunc
potissimu[m] exagitur Christi fides & religio, diligens, &
luculenta explicatio**

Pighius, Albertus

Parisiis, 1549

V. De Missae sacrificio, atque eius vtilitate ac valore.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29467

DE MISSAE SA

CRIFICIO, ATQVE EIVS

valore, controuersia. V.

Vnc alterum caput controuersia-
rum, quæ hac de re inter nos sunt
& aduersarios, pertractandum est.
An Eucharistia veram sacrificij ra-
tionem habeat: & ad hoc sit insti-
tuta à Christo, vt aut debeat, aut
possit offerri deo: deque eius fru-
ctu, & vtilitate, an cuiquam vale-
re possit, ex re ipsa in se, quod o-
pus operatum appellant, aut alteri

valere, quam illi qui in eandem participat, seu viuo, seu
mortuo.

Hoc in primis certum est ex Apostolo. Veterem illam an-
te Christum ecclesiam, cum vniuersa sua lege, sacerdotio, sa-
crificij, ceterisque institutis ac ritibus, vmbas quasdam fuisse
se, & velut picturas, quibus deliniauit deus ea, quæ re ipsa
sunt exhibita in nostra, & Christiana ecclesia.

Deinde & hoc certum est ex eodem Apostolo, legem di-
uinam, & sacerdotium, correspondenter se habere: vt si trāsfe-
ratur vinum, necesse sit transferri & aliud. Et quia transferē-
di veteris sacerdotij Aaronitici in nouum aliud, secundum
formam atque ordinem Melchisedech in Christo, idē Apo-
stolus certum ex scriptura testimonium habebat, ex eo, apud
suos Hebræos concludit & comprobat, etiam legis illius ve-
teris in eodem Christo translationem, fieri oportuisse.

Hoc ergo ante omnia inter nos certum sit, vt translata il-
lam legem veterem, in nouam perfectiorēque aliā, ita quo
que & illum à deo constitutum ordinē sacrum in rei diuinæ
ministris, leuitarum, sacerdotij, & omnibus præminētis pō-
tifficis, translatus fuisse in perfectiorē alium, in nostra eccle-
sia, eodem quidē authore, qui & ecclesiæ nostræ author est,
& illum ipsum ordinem, velut in pictura quadam, expresse-

o iij

*Demōstra-
tur apud
nos esse sa-
crificium
quoddam
euangelicū
quod suc-
cessit in lo-
cū illorum
omnium.
Ex transla-
to sacerdo-
tio veteri
in nouum
perfectius.*

DE MISSAE SACRIFICIO

rat in illa veteri ecclesia: quem, inter nos, ab ipsis Apostolis constituisse ab initio, ipsa rei euidentia comprobatur.

Sunt ergo, (quod rei euidentia testatur) & fuerunt ab initio, etiam inter nos, leuitae, aut diaconi: hoc est, rei diuini ministrantes in ecclesia, sub sacerdotibus. Est, suique, & sacerdotium. Est quoque, & fuit pontificalis ille sacerdos, superintendens sacerdotio, in unitatem reductus, ad unum (quod res ipsa demonstrat) hierarchiam ecclesiae.

Porro eodem attestante Apostolo. Omnis, ut pontifex, & sacerdos, ab hominibus assumptus, pro hominibus constituitur, in his, quae sunt ad deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis. Vnde necesse est, & hunc habere aliquid quod offerat. Hanc enim sese mutuo consequuntur, sacerdotium, inquam, & sacrificium.

Quare ut sacerdotium vetus, translatum est in nouum, elegantius, augustius, & perfectius, ita necesse est, & veteres illas hostias, illa munera, illa sacrificia, quae illius sacerdotij erant, esse translata in perfectiorem aliquam hostiam, perfectius sacrificium, quod nostro sacerdotio respondeat. Quod longe antequam fieret, ita fore, per Malachiam praedixit diuinus spiritus, his verbis compellens sacerdotes illos veteres.

Confirmatio ex Malachia propheta.

Non est, inquit, mihi voluntas in vobis, dicit dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis, usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus: & in omni loco, sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit dominus exercituum.

Non est mihi voluntas in vobis Aaroniticis sacerdotibus, dicit dominus exercituum, nec munus suscipiam de manu vestra. Quid est hoc? Nunquid idem ipse non instituit vetus illud sacerdotium? nunquid iisdem non praecipit offerre oblationes, hostias, & sacrificia? nunquid non promissit ea se fieri oportum de manibus eorum, & ad sacrificantis sacerdotis orationem se propitium fore populo, & dimissum peccatum eius? Si, inquit, peccauerit omnis turba filiorum Israel, oblata pro peccato eius constituta hostia, roganteque pro eis sacerdote, propitius erit eis dominus. Similiter, si vnus quilibet populo, seu princeps, seu alius peccauerit, oblata pro peccatis eius hostia constituta, rogabit, inquit, pro ea sacerdos, & pro peccato eius, & dimittetur ei.

Hic

Hæc dei ipsius verba sunt, qui æque non potest falli, ac fallere. Ita quoque suam benedictionem ad sacerdotalem benedictionem, certo subsequituram promissit, dicēs ad Moysen. Loquere Aaron, & filijs eius. Sic benedicetis filijs Israël, & cetera. Inuocabũrque nomē domini, super filios Israël, & ego benedicam eis. Quid est ergo, quod per Malachiam hic dicit dominus exercitũ? Non est mihi voluntas in vobis, hoc est, quod dicitur fore, vt aboleatur vetus illud sacerdotium, quod secundum ordinē Aaron erat, succedente illo nouo, & æterno sacerdotio, de quo Apostolus, secundum ordinem Melchisedec, quod cepit in Christo, De quo spiritus sanctus prædixit per os David. Iurauit dominus & non pœnitebit eum, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec. Promde, non est, mihi, inquit, voluntas in vobis perpetua: nõ acquiesco in vobis, vestroque sacerdotio: nec vltra suscipiam munus, aut sacrificia de manibus vestris. Quid ita? Quoniam non tantum in vno hoc populo Israël, cui seruiebat sacerdos illud vetus, sed in omnibus gentibus, ab ortu solis vsque ad occasum magnum erit nomen meum. Neque ex vna hac familia Aaron, sed ex omnibus gentibus, novos mihi sacerdotes deligam, nouo ordine, abrogato veteri: nec vetera illa vobis constituta, & in vno loco offerenda sacrificia, suscipiam amplius de manu vestra, sed in omni orbis loco sacrificabitur, & offeretur nomini meo oblatio munda. Propheta enim, de futuro, ob certitudinem (vt ferè solent) in præsentia loquitur, & sacrificiorum hic, oblationũque multitudinem abrogandam pronunciat, & in eorum omnium locum, unicam successuram oblationem & hostiam, sed mundam, & quæ omni orbis loco sacrificabitur, & offeretur nomini domini.

Quæ illa oblatio munda, quæ in omni orbis loco sacrificatur deo, euacuans vetera illa sacrificia omnia.

Sed quæ tandem est hæc oblatio munda, succedens in locum omnium illarum veterum, quam inter gentes in omni orbis loco, sacrificandam, & offerendam, per prophetam prædixit dominus? Si, quæ Christus semetipsum semel in cruce oboluit, vnâque consummauit in æternum sanctificatos, eam dicetis non inter gentes, nec in omni orbis loco, sed in vna Iudea, vnico loco orbis, fuisse oblatam illam eertũ est. At ea de qua per prophetã, sacrificatur in omni orbis loco, & offeratur nomini domini. Si ad cordis contriti, humiliati, & sanctificati sacrificium confugiant (quemadmodum, hic in apologia sua

gia sua faciunt, aduersarij) quod ipsum, nunc in omni oblatione offeratur deo, nihil sanè faciunt. Est quidem & illud sacrificium acceptum deo, quod misericors dominus non contemnit: sed non est hoc, illa munda & perfecta oblatio, de qua propheta, succedens in locum veterum sacrificiorum conuenit. Quæ vniuersa, ad agnum hunc verè immaculatum referuntur, quem Ioannes post digito indicauerat. Quæ sola verè suam figuram (in locum eius succedens) euacuat. Ad hæc nostri cordis sacrificiū, ieiunia, orationes, eleemosynæ, & quicquid ex nobis deo offerre possumus, indignū planè est, quia ita simpliciter, munda dicatur oblatio, præsertim aduersarijs. Quando omnes iustitiæ nostræ, sunt velut pannus fordatus mulieris immundæ, quæ menstruum fluxum patitur, imò, vniuersa opera nostra illis peccata sunt, & plane damnilia, si districta iudicio exigenter ad diuinæ iustitiæ regulam.

Præterea, hoc sacrificium cordis contriti, non est propriè huius status, aut Euangelicæ, legis, Christianæque ecclesiæ, sed commune id ipsum habemus cum ecclesiâ veteri. In qua fideles, etiam illo ipso sacrificio studebant reconciliari, & placere deo. Neque sacerdotum est proprium, sed commune fidelium omnium. At propheta, de propria ecclesiâ Christianæ ecclesiæ in vniuersum orbem diffusæ oblationem loquitur.

*Vbi sibi
nō constent
aduersarij.*

Postremò videntur hac ipsa in re, sui ipsorum oblationem aduersarij: qui in explicanda sua fide, & doctrina, de iustificatione, quæ per vnā fidem est, duplicem dei cultum, aut latius distinguunt: quarum altera, à nobis velit coli deus, auferuntur, & alteram, illam esse fidem, quæ accipiat à deo, promissa, oblationem, & beneficia: hæc esse nostra opera quæcunq; demum ex ieiunia, orationes, eleemosynas, vitæ austeritatem, cordis contritionem, dei amorem, & quicquid deniq; nostri est operum, quæ sibi à nobis offerri deus nolit: imò, hoc facientes, velut Phariseos, & suæ gloriæ derogantes execretur. Quod si hoc quod nobis cordis contriti, humiliati, sanctificatiq; deo proferens sacrificium, proferent? Quandoquidem sacrificium, ut oblatio, est, res quæ offertur deo, eius aut demerendi, aut gratias agendi, aut honoris deferendi gratia. Quod si exerceamus illum cultum quo illi offerimus aliquid, & tantum velut pietudo solū à se oblata nobis, coli à nobis, sequitur, quod ex-

retur omne nostrum sacrificium, de cuius ratione est, ut offere-
tur deo. Quæ est ergo illa oblatio munda, succedens in lo-
cum omnium oblationum, & sacrificiorum veterum, quæ in
omni orbis loco sacrificatur, & offertur deo.

Certe nec fingi potest alia, quam ea quæ à sacerdotibus no-
stris in altari offertur secundum ordinem Melchisedech, cu-
ius in pane, & vino erat oblatio: nepe, sub speciebus panis &
vini, corporis Christi, & sanguinis. Quid enim (ut b. Augusti-
nus verbis dicam) tam mundum pro mundandis vitiis morta-
lium, quæ sine vlla contagione carnalis concupiscentiæ, caro nata
in vtero, & ex vtero virginali? Et quid tam grate offerri à no-
bis, & ab illo suscipi posset, quàm caro sacrificij nostri, corpus
effectum sacerdotis nostri? Nullam imaginari est oblationem
mundam aliam, quæ per ecclesiam offeratur in omni orbis lo-
co, quàm in Eucharistiæ sacramento agni immaculati Iesu
Christi carnem & sanguinem.

Quem cum deus pater iurasset fore sacerdotem secundum
ordinem Melchisedech, cuius in pane, & vino oblationem fuit.
Scriptura testis est, hoc ipsum sacrificij genus obtulit & in-
stituit, quâdo in nouissima cœna, sub panis & vini speciebus,
suum corpus & sanguinem, cum gratiarum actione deo patri
offerens, etiam discipulis sumenda distribuit. Atque ita, iam
vere nouum illud sacerdotium secundum ordinem Melchise-
dech exercens, & ad eundem ritum novos suos sacerdotes in-
stituit, atque iisdem mandatis, ut ad suum quoque exemplum
suo tempore similiter facerent, nouo instituto impleuit figu-
ram pharisæi veteris, de quo ille catholicæ Christi eccle-
siæ pontifex sanctissimus Leo, ita non minus eleganter quàm
vere, sermone quodam paschali loquitur. Ut vmbra, inquit, lo
rederent corpori, & cessarent imagines sub præsentia veritatis
antiqua obseruantia, nouo sacramento tollitur: hostia in rit
hostiam transire: sanguis sanguinem excludit, & legalis festiui
mutatur, impletur.

Certe vetus illud pascha fuisse figuram nouæ huius cœnæ
dominicæ, & agni illius immaculati, ut est in sacramento Eu-
charistiæ, præter hoc quod eorum ad se collatione id euiden-
ter intelligitur, præter quod omnium ab initio orthodoxorum
consensu comprobatur, ipse Christus aperte indicat, eam ip-
sam pascha appellans. Ita enim cum apostolis suis recubens
loquitur: Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobi-
scum,

secum, antequam patiar. Hoc pascha, inquit, non illud typicum & veruecinum. In quo ut nihil dignum erat Christi desiderio, (quemadmodum aduersus Marcionem Iulianus ille hoc ipsum diligenter annotauit) ita tot annis toties id ipsum manducauerat etiam cum isdem discipulis non semel, sed iterum atque iterum manducauerat, ut de minime locutum ipsum planè indubitatum sit. Sed hoc pascha, nouum hoc inquam, & verum, in quo, ut in veritate minatae sunt umbræ, & figuræ illius veteris.

ut pascha Porro vetus hoc pascha, hoc est, typicus ille agnus, & *vetus* *et* stipes, & cibi rationem habebat. Immolabatur ante abvenerat *hostie* *si* multitudinem filiorum Israël, deinde edebatur. Ita enim in *mul,* *et* ci do scriptum de eo legitur. Immolabitque eum vnuerſa *bi* *ratione* titudo filiorum Israël ad vesp̄am & c. Et edent carnes nostras *habuerit.* illa aſſas igni. Ita quoque & à nostris sacerdotibus veritas *Correspō.* agnus, immolari, sacrificari, offerrique ante debet, & deinde *dentia ve-* comedi.

ritatis ad Quo sanè pacto hoc ipsum intelligit catholica Christiana *figuram.* ecclesia, quæ toto orbe terrarum, post prolata mystica illa consecrationis verba (Hoc est corpus meum, hic est calix sanguinis mei. Hæc quotiescunque facietis, in mei memoriam facietis) ita subiūgit: Vnde & memores domine nos seruitores tui, & plebs tua sancta, eiusdem Christi filij tui, tam beata passio-

Eiusdē cō- nis, & c. offerimus præclaræ maiestati tuæ de tuis donis beatiſſimam *firmatio ex* tis, hostiam puram, hostiam sanctam & immaculatam. Hæc *catholica* nempe est, quod sibi præceptum intelligit ecclesia à Christo *ab initio ec* in nouissima illa cœna dicente: Hoc facite in mei commemorationem, cuius se memorem esse testatur videlicet, ut dum *orthodoxo* maiestati offerat hostiam illam sanctam, & immaculatam, *nū omnī cō* admodum & Christum suo præmonstrasse, atque infundere *muni fide,* exemplo intelligit.

ac senten- Hoc pacto & apostolos, & orthodoxos, ab illis visque *tia.* Verba nos patres omnes, maximo consensu, & intellexisse & docuisse *beati* An se, eorundem monumenta comprobant. Sic beatissimum Iohannem *dræ*, ex dræ Egæ proconsuli, diis sacrificare ipsum inuitanti respondisse, *sa-* disse, ex literis sacerdotum Achaicæ (qui gloriosi martyrum discipulorum *acerdotum* spectatores, ac testes fuisse) Philaretus author est. Ego, inquit, *Achaicæ,* omnipotenti deo, qui vnus & verus est, omni die sacrificium *referente* thuris fumum, nec hircorum, aut taurorum sanguinem, *philateto,* immaculatum agnum, quotidie in altari sacrifico. Cuius rei

et, postquam omnis populus credentium manducauerit, & *Catholici*
 sanguinem biberit, agnus qui sacrificatus est, nihilominus *gustus*
 integer perseverat & uiuus. *patru ex*

Eidem catholicae fidei & B. Ignatium, Ioannis Euangelistae *quoru con*
 discipulum, & B. Clementem beatissimi Petri, hunc in apostoli *cordi testi*
 lica cathedra, illum in Antiochena ecclesia successores, & glo *monio con*
 riosos martyres Sanctum quoque Irenaeum beatiss. Policarpi, *stet, de cer*
 Ioannis Euangelistae discipuli, auditorem, Alexandrum item *ta ex cōso*
 primum, gloriosum martyrem & pontificem, Cyprianum, *na hac de*
 adidem notis insignem, Gregorium illum Nazianzenum, *Hi re fide, ca-*
 larium, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum, Chrysostomum *tholice ab*
 eum. Ad haec, sanctos patres omnes qui conuenerunt in Ephe- *initio eccle*
 siae.

nam primam vniuersalem synodum, atque adeo vniuersa *Ignatius.*
 in illis congregatam ecclesiam, omnes maximo consensu *Clemens.*
 certissimum perhibere testimonium, & clarissime affirmare, *Irenaeus.*
 corpus & sanguinem Christi in Eucharistia, veri sacrificij no *Alex. d. 1.*
 in Euangelici rationem habere cap. V. lib. II. hierarchiae no *Cyprianus*
 strae copiosius demonstrauius, quo lectori remittimus, qui *Gregorius*
 de his plura videre voluerit. *Nazianze*

Vnum tamen hic subiiciemus, quod illic, nescio quo pacto *Hylarius.*
 proferentes praeteriimus B. Irenaei singulare quoddam testi- *Ambrosius*
 monium, ut ex quo vno, euidenter constat, eo seculo, omniu *Hierony.*
 omnino dogmatum nostrae religionis & fidei, nullum, hoc v. *Augusti.*
 na certius, & maiori consensu celebratum fuisse in ecclesia. *Cyrillus.*

Itaque Valentinianos, atque illius seculi haeticorum *Leo. 1.*
 portenta, negantium Christum creatoris mundi filium, ad- *Ioannes.*
 hac carnis resurrectione ex mortuis, ut quam ex principio *Damasce*
 malo esse volebant, audi obsecro ut aggrediatur, atque etiam *nus.*

conficiat, ex fide catholicae ecclesiae de Eucharistia. Quomo- *Gregorius*
 do autem, inquit, constabit eis, eum panem in quo gratia actus *Romanus.*
 fuit, corpus esse domini sui, & calicem sanguinis eius, si non vniuersale
 ipsum fabricatoris mundi filium dicat, & verbum eius? &c. *consilium*
 Et quomodo rursus dicunt carnem in corruptionem deueni *ephesinu.*
 re, & non percipere vitam, quae a corpore domini, & sanguine ubi horum
 autem? Ergo aut sententiam mutant, aut abstineant ab offe- *omnium ex*
 rendo quae praedicta sunt. Nostra autem consonans est sententia *plicata te-*
 na. Eucharistiae, & Eucharistia confirmat nostram sententiam. *stimonial.*
 Offerimus enim ei, quae sunt eius, congruenter communica- *etor inue-*
 tionem, & vnitatem praedicantes carnis & spiritus. Quemad- *niet.*
 modum

DE MISSAE SACRIFICIO.

Diligenter modum enim, qui ex terra est panis, percipiens inuocationem
expende dei, iam non est communis panis, sed Eucharistia, ex dolo
hoc b. ire- rebus cōstans, terrena, & cœlesti: sic & corpora nostra per
nei testimo- pientia Eucharistiam, iam non sunt corruptibilia, sed sunt
nium. resurrectionis habentia. Offerimus autem ei, non quāsi
genti, sed gratias agentes donatiōi eius, sanctificantis es-
turam. Quemadmodū enim non indiget deus eorum qui
nobis sunt, sic nos indigemus offerre aliquid deo sic. Si
mon' ait. Qui miseretur pauperis, sceneratur deo. Quomodo
enim nullius est indigens deus in se, assumit bonas opera-
nes nostras ad hoc, vt præstet nobis retributionem bono-
rum suorum.

Hæc ille Ireneus, ante annos paulò minus mille quā-
gentos, Lugdunensis Archiepiscopus, & gloriosus
martyr. Ex cuius verbis, luce clarius intelligitur, eo scilicet
in illa primitiua ecclesia, adeò indubitata, confessam
omnibus Christi fidem professis, seu orthodoxis, seu hereticis
non solum, veritatem corporis, & sanguinis Christi in Eu-
charistia, sed etiam vt eadem Evangelici sacrificij rationem
habeat, vt ex ea, prodigiosam, ac plane palpabilem Valen-
ti, & suorum impietatem, velut sibi non constantem, per-
guat. Quæ, vt diximus, ex hoc pendeat principio, quod
nem, ex genere malorū esse censebant, creatam à malo
principio, cui & mundi creationem tribuebant. Vnde & in
Christo negabant veritatem carnis, aut naturæ corporeæ, nec
debant verè mortuum: nec verè resurrexisse à mortuis, nec
carnem nostram resurrectionem ad immortalitatem. Hoc
vincit ex cōsona fide catholicæ ecclesiæ, de veritate cor-
poris, & sanguinis dñi in Eucharistia, quæ etiā infans in
toto orbe confessa, & decantata fuerat: item & ex eo, quod
eadem offerimus deo, tanquam sibi gratissimum, & pium
sacrificium, inde non esse malam carnis naturam constare
volens. Quomodo, inquit, constabit eis, panem in quo
actæ sunt, corpus esse domini sui, & calicem sanguinis eius
non ipsum fabricatoris mundi filium dicant? vt quem solus
faciunt authorem naturæ corporeæ. Quomodo prætere-
gant carnis resurrectionem ad vitam immortalem, quæ cor-
pore domini, & sanguine pascitur? Aut ergo mutet locum
aut abstineant ab offerenda Eucharistia, si caro, & sanguis
generis malorum sunt, qualia deo bono non possunt oblati.

tum sacrificium.

Quin & hoc diligenter perpende, quod sequitur. Nostra sententia est consonans Eucharistiæ, & Eucharistia confirmat nostram sententiam. Probantur, ut scis, controuersie dubia, ex consonantia eorundem cum certis, confessis, ac indubitis: & necesse est, certius, ac notius conclusionem, esse ipsum demonstrationis principium, atque id per quod confirmatur aliquid, eo ipso ad quod astruendum adducitur. Dicit eam illam suam, quam aduersus hereticos astruit sententiã, consonare Eucharistiæ, & Eucharistiam eiusdem veritatem confirmare. Certior ergo fuerit, oportet, & ecclesiæ notior illa de veritate sacrificij Eucharistiæ, & in eadem, corporis, & sanguinis Christi, fides, & sententiã, quàm ea, quam per eandem confirmat, & astruit, hoc est, quod Christus sit creatoris cœli, & terre filius, quodque in veritate naturę assumptę, & carnis nostrę, post expleta redemptionis nostrę salutisq̃ myste-
ria, vere resurrexit à mortuis. Et aduersarios nostros nō pu-
dibit, tam odiose insultasse missæ sacrificio, & ipsum dixisse
impietatem, & idololatriam?

Sed ipsos, etiam hic, ad regulam illam, quam supra astruxi-
mus, orthodoxæ fidei, & hæretici definitionem, quam protu-
limus ex Origene, quo ad easdem sc, suamq̃ doctrinam ex-
pendant, reuocabimus, ut de seipsis iudicium proferant.

Sed scriptum est, inquit, ab Apostolo, ut Christus, perfe-
ctorum bonorum pontifex, per proprium sanguinem semel
oblatum in sancta, æterna redẽptione inuẽta, ut deinceps
appareat, vultui dei pro nobis, neq; ut sæpe offerat seipsum,
quo semel oblatus est, ad multorum exhaurienda peccata, &
quo nos sanctificaret per oblationem corporis sui semel, vna
oblatione consummasse in æternum sanctificatos. Si au-
tem vnica semel oblata hostia consummauit ipse in æternum
sanctificatos; si negat Apostolus sæpius offerri Christũ, quis
ignorat, inquit, tam multis missis, tam multis sacrificiis, tã mul-
tis eiusdem semel sufficienter, oblatę, atque immolatę hostię
repetitis oblationibus locus est? Quasi, contra claram doctri-
nam Apostoli non sufficeret semel oblaram esse in cruce, nisi
multarum hostiarũ veterũ, repeteretur, ac offerretur, nō
solum per annos singulos, sed etiam infinitis pene locis per
dies singulos?

Ad hæc, tanquam impiam, pharisaicam, atque adeo ethnica-
cam, Ex valere

argumẽta
aduersario
rum, contra
veritatẽ sa-
crificij eu-
charistiæ.
Ex Aposto-
lo ad Heb.

Eucharistia - cam, damnant nostram de Eucharistia sententiam, qui
stia, in quo valere aliqd affirmamus ex opere operato, & ad remissionem
totius cau peccatorum, iustificationisque gratiam assequendam, aut
stae statum dam diuinam à nobis vindictam, impetrandumque nobis
volunt cō- aliis, quæ cupimus. Eam enim opinionem & sententiam, no-
sistere. cessario illos habere de Eucharistia, qui ipsam veri sacrificii
 rationem habere, & eandem, velut sacrificiū aliquod valere
 his, pro quibus offertur, existimant.

In quo vno, in apologia sua principaliter verti volunt
 tum ipsius controuersiae. Si quidem in confessione sua faten-
 stendisse, quod sentiāt cœnam domini ex opere operato
 li conferre gratiam, nec applicatam alteri, seu viuus, seu m-
 tuis, mereri eisdem ex opere operato remissionem peccato-
 rū, culpæ, aut pœnæ. Huius status, hanc esse probationem
 & firmam: quia impossibile sit consequi remissionem peccato-
 rum, propter opus nostrū, ex opere operato: sed fide opo-
 tere vinci terrores peccati, & mortis, cū erigimus corda
 gnitione Christi, & credimus nobis ignosci propter Christi
 ac donari merita, & iusticiam Christi. Hoc ipsum ad Romanos
 nos confirmāte Apostolo. Iustificati, inquit, ex fide pacem ha-
 beamus. Hæc, inquit, tam certa, tam firma sunt, vt aduersus
 omnes portas inferorum queant consistere. Proinde, si opus
 tum opus est, dicendum fuit, tam, inquit, causa dicta est. Na-
 mo enim sanus, illam pharisæicam, & ethnicam persuasionem
 de opere operato, probare potest. Haftenus illi in apologia
 triumphant.

Respon- Quibus vt respondeamus, nouissimū hoc, vt in quo tota
ad secun- controuersia statum verti affirmant, prius excutiendum est
dū in quo deinde respondendum ad ea, quæ ex epistola ad Hebræos
status suæ ducunt contra nos.
causæ est.

Eucharistia - Eucharistiam duplicem rationem habere, cum sanctis, &
stia, dupli- thodoxisq; patribus nostris intelligimus: nempe, & cibi
cē rationē tualis, panis viuus ac viuificantis nos, & velut medicamentum
habere, & iusdam immortalitatis, ad sanandas infirmitates nostras
cibi, & sa super, & rationem holocausti, ac sacrificij placētis deo, quod
crificiū: Et sit ad purgandas iniquitates nostras efficax. Et utroque
utroq; mo modo, etiam ipsam valere ex opere operato, cum eisdem
do v lere formiter ad diuinas scripturas, conitemur.

ex opere Quia tamen noua, & vetustis patribus, & diuinis scripturis
operato. insolens, hæc vox est (opus operatū) & in scholis nata
 finis

tionis cuiusdam necessarîe significantius exprimendę gra-
tia, eadem ante explicanda est.

Opus operatum intelligunt ipsum opus, aut rem ipsam in
se. Et valere aliqd ex opere operato, cuius ex re ipsa, ex ipso
opere, est aliqua utilitas, & non solum, ex operante, aut pro-
pter sanctitatem, deuotionem, fidem, eius qui ipsum facit, aut

quod eo vitur: quod opus operatis appellat, cui e regione, o-
pus operatum, cõtra distinguitur. Quemadmodum panis ex
se, & in se habet nutriendi corporis efficaciam, reubarbaru,

& scammonia, vim detrahendi coleram ex ipso (vt sic dicā)
opere operato: & non tantũ ex imaginatione, affectu, & fidu-
cia, eadem sumentium. Quãuis & illa, vel adiuuer, vel impe-

diat, ipse rei in se energiam, & operandi efficaciam. Ita sa-
cramenta instituta à deo, vt essent alicuius diuine in no-
bis gratie signa efficaciam, dicunt nobis valere ad assequendũ

aliquid, ad quod efficaciter significandum, à deo instituta
sunt, non ponentibus effectui eorũdem obicem, ex opere ip-
so operato, & non tantum ob efficaciam, quã ab operante

consequuntur: hoc est, ob deuotionem, & bonum motũ vo-
luntatis, eadem aut conferentium, aut suscipientium. Vt est

videns, baptismum ad remissionem originalis delicti, iusti-
ficationis gratiam, & salutem, valere paruulis: non ob vllum
opus bonum paruulorum, quo hoc mereatur, quod nullũ ha-

beat: nec propter bonum motum voluntatis baptisma conse-
rentium, qui frequenter mali sunt, sed propter efficaciam sa-
cramenti regenerationis in se, quam ex diuina institutione

sortitur est: ex Christi, quo per ipsum aspergimur, sanguine, &
cuius virtus ac meritum, per illud ipsum applicatur, & com-
municatur ipsum suscipientibus. Sed de hoc rursus necessa-

rius sermo incidet, vbi de vsu sacramentorum in vniuersum,
aduersarij eorum excutietur sententia. Hic tantũ explicandi

gratia, qd intelligamus, valere aliquid ex opere operato, obi-
teri introductum sit. Vtrõq; igitur modo, & secundũ utranq;
rationem, hoc est, & in ratione cibi, medicamenti que spi-

rit, & in ratione sacrificij, Eucharistiam, diuine scripturę
conformiter, cum sanctis orthodoxisque patribus nostris, va-
lere ex opere operato nihil dubitamus.

Cyprianus ille gloriosus Christi martyr, & pontifex in ser-
mone quodam de cœna domini, ita docuit fidelem populũ.
Cœna itaq; disposita, inter sacramentales, inquit, epulas,

Quid sit
valere ali-

quid ex o-
pere opera-
to.

opus ope-
rantis.

Simile.

Aptatio.

A cypria-
no velut

catholicã
fidem doce-
ri prædi-
cant iam.

DE MISSAE SACRIFICIO.

obuiauerunt sibi instituta antiqua, & noua, & consumptio-
 gno, quem antiqua traditio proponebat, inconsumptibilem
 cibum magister apponit discipulis. Nec iam ad elaborata in-
 pensis, & arte conuiuia inuitantur populi, sed immortalium
 alimonia datur, à communibus cibis differēs, corporalis sub-
 stantiæ retinens speciem, sed virtutis diuinæ, inuisibilis effi-
 cientia, probās adesse præsentiam. Significata olim à tempo-
 re Melchisedech prodeunt sacramenta, & filijs Abraham, & alijs
 rebus opera eius, summus sacerdos panem profert, & vinum.
 Hoc est, inquit, corpus meum. Manducauerant & biberant
 de iisdem, pane & vino secundum formam visibilem, sed au-
 te verba illa, cibus ille communis, tantummodo nutriendi
 corpori & commodus erat, & vitæ corporalis subsidium in-
 ministrabat. Sed postquam à domino dictum est, hoc facite in
 meam commemorationem, hæc est caro mea, & hic est
 sanguis meus, quotiescunque his verbis, & hac fide actum est,
 panis iste supersubstantialis, & calix iste, benedictione solo-
 ni consecratus, ad totius hominis vitam salutemque pro-
 ducit: medicamentum, & holocaustum, ad sanandas infirmi-
 tates, & purgandas iniquitates existens. Hactenus ille. In quibus
 verbis, quorsum hic citantur, hoc præcipue notabitur, in-
 quam catholicam fidem doceri ab illo fidelem populum. Nu-
 nem hunc supersubstantialem, & cibi, & medicamenti, in quo
 & holocausti rationem habere. Ad hæc, illū ipsum (quod est
 opus operatum) valere ad totius hominis vitam, velut cibum
 aliquem, & medicamenti instar, ad sanandas infirmitates nos-
 tras proficere: & tanquam sacrificium, ad purgandas iniqui-
 tates efficaciam habere. Vniuersam hanc energiam, ipsi
 ipsi Eucharistiæ, & non bono motui eandem fumentum tribu-
 bunt.

clarissime Et quid Christus? Amen amen dico vobis. Non Moyses
doceri ean dit vobis panem de cælo, sed pater meus dat vobis panem
dē a chri de cælo verum. Panis enim verus est, qui de cælo descen-
sto de valo dit, & dat vitam mundo. Quid hic audis? An non panem
re Euchar de cælo verum? Si panis, ergo nutrit, robur addit, & vitam con-
stia ex o- seruat, imò, dat vitam, inquit, mundo. Et tu negas, panem
pere opa- quicquam nobis valere ex se? negas viuificare nos? viliam
to sentētiā sum ex se vtilitatem adferre, sed tantum fidem eundem panem
 cipantium? Imò non est fides quæ viuificat, sed hic panis vi-
 uificat, si Christo credimus, quamuis fidem prærequirat in te
 quæ

quem viuificaturus sit. Subdit proinde: Ego sum panis vitæ, *Nō fidem*
 hoc est, viuificans. Nō viuificat fides, sed hic viuus panis. Ego *sed panem*
 sum, inquit, viuus panis qui de cœlo descendit, si quis mandu- *illum viui*
 cauerit ex hoc pane, viuere in æternum, & panis quē ego da- *ficum viui*
 bo, caro mea est, quam dabo pro mundi vita. Qui māducat *ficare nos.*
 meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam æter-
 nā. Caro mea verē est cibus, & sanguis meus verē est potus.
 Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in
 me manet, & ego in illo. Sicut misit me viuens pater, & ego
 viuo propter patrem, ita & qui manducat me, ipse viuere pro
 pter me. Quid vobis videtur? Nulla ne est huius viui, & viui-
 ficantis panis ad nos viuificandos efficacia? nihil ex se præ-
 stat aut confert fumentis, sed tantum valet (vt hi loquuntur)
 ex ipso opere operantis? tantum valet sumētis ipsum fides ac
 fiducia: nihil verō ipsum quod sumitur? Debet quidē adesse
 fides, vt sumatur digne: sed non est fidei, imō, huius viui & vi-
 uifici panis, ea energia vitæ & efficacia.

Fit, inquit ille Damascenus, iis qui fide, dignē, ipsum assu- *A Dama-*
 mant, in remissionem peccatorum, & vitā æternam, & custo- *sceno quo-*
 diam animæ, & corporis: iis autē qui in infidelitate indignē *que doceri*
 participant, in punitionem, & supplicium. Quemadmodū & *idē vt cer-*
 Christi mors, credentibus facta est vita, & incorruptibilitas, *tū dogma*
 in frustrationem beatitudinis sempiternæ: infidelibus autem, *orthodo-*
 & domini intersectoribus, in supplicium, & pœnā semper- *xe fidei.*
 nam. Quid hic dicturi sunt? An etiā, nec mortē Christi quicq̃
 valere nobis ex se, aut ex opere operato, quia non valet nisi
 credentibus, postquam tamen eōsque venerunt, vt possint
 credere: proinde, non impiā esse, cuius virtute iustificamur:
 sed tantum, fidem, eandem credentium? Quin & idem ille *Euchari-*
 Damascenus, Eucharistiam, diuinū carbonem appellat: qui *stia carbo*
 in primis, comburat, aut consumat peccata ipsum dignē su- *diuinus.*
 mentum: deinde, illuminet corda eorundem, & participa-
 tione diuini ignis accendat, & quodammodo deficiet. Eam
 esse puram illam hostiam, & ineruentam, quam ortu solis
 usque ad occasum sibi offerri per prophetā dominus loqui-
 tur, in stabilimentum animæ nostræ, & corporis: in sustenta-
 tionem, & conseruationem nostram, in omnis sordis expur-
 gationem, omnis nocumētī auersionem. Per ipsam, purgatos
 nos, vniri Christi corpori: & vnum cum eo corpus, eiusdem
 quoque spiritus participes fieri. Hæc, illius viui panis, non ve
 p ij

*Hostia pu-
ra & in-
eruenta.*

Eius, nō fi- ro nostrae fidei, vis est: tamen si & ea, velut dispositio quae
dei vis illa materiae, & subiecti, sine qua non, requiratur in nobis, quae
operans in virtutis illius efficiamur participes.

nobis, quā Hanc praedicat ille ter sanctus Leo, adeo consonam esse
uis fidem dem catholicae Christi ecclesiae, ut nec ab infantium lingua
requirat. teneatur. Hoc nempe nobis impartiri, in illa mystica doli-
idem d.B. butione spiritalis alimoniae, ut accipientes virtutem cele-
Leone. stis cibi, in carnem ipsius, qui caro nostra factus est, trans-
 mus. Non nostrae deuotionis & fidei, aut vllius operis nobis
 velut ab operantibus nobis dependetis, sed coelestis cibi
 virtutem praedicat.

Idē clarifi- Ita quoque beatus ille & doctiss. Cyrillus Alexandrinus
me, & co- Episcopus, in Euangelium secundum Ioannem, tractans illa
piosissime verba Christi. Ego sum panis vitae, & quae sequuntur, hanc
ab Cyrillo benedictionem communicatione corporis & sanguinis Chri-
 sti assequi affirmat, ut ad incorruptionem integre reducamus.

Viuitifica Viuitificat enim, inquit corpus Christi: & ad incorruptionem
us illius ipsius vitae corpus est: virtutem incarnati verbi retinens, & pro-
panis in no- num potestate illius, quod vniuersa, & viuunt, & sunt, deinde
bis. propterea participantem viuitificat ista caro. Eicit enim ab omni
 mortem, & interitum penitus expellit, &c. Vita enim secundum
 naturam ille est, qui ex viuo patre est genitus. Sed potius
 minus caro eius viuitificat, tanquam coniuncta verbo dei, quae
 cuncta viuitificantur. Quam cum comedimus, tunc vitam habemus
 in nobis, illi coniuncti, quae viuitifica effecta est. Qui pro
 causam, in exsuscitandis mortuis, non solum verbo & imperio
 ut deum, vsum Christum, verum, etiam carnem suam, ut co-
 peratricem, nonnunquam adhibuisse, ut re ipsa copiosius
 carnem quoque suam, quoniam sibi coniuncta est, viuitificari
 esse. Ita principis synagogae filiolum, apprehensam manu erige-
 do, & verbo, & viuitificae carnis suae tactu excitasse. Ita & ci-
 tatem Naim ingrediens, adolescentis, qui mortuus effectus
 tur, corpus tangendo, illum ipsum resuscitasse ex mortuis.

Simile. Non ergo solo verbo, verum etiam tactu excitauit mortuum
 ut ostenderet, corpus quoque suum viuitificare posse. Quod
 solo tactu suo corrupta redintegratur, quomodo, inquit, vi-
 uemus, qui carnem illam, & gustamus, & maducamus illam? *Simile.*
 formabit certe ad immortalitatem participes sui. Rursum, &
 cut enim, inquit, si quis liquefactae cere, aliam ceram superponat
 derit, si quis
 garur
 natur
 ferme
 cum h
 modo
 totu
 Tanc
 tionib
 quise
 nediti
 mortu
 nim, cū
 nostror
 mū exti
 pto nos
 Hae
 ut aliq
 de, & d
 mis Ch
 statum
 uetia, d
 tur, qu
 runt no
 & in se
 firmam
 ficatio
 In quo, si
 nos, qu
 catholice
 uant.
 Sed h
 beio, vt
 Quen an
 catorum
 portere
 ia cogni
 Christum

derit, alteram cum altera per totum commisceat oportet. Ita si quis carnē, & sanguinē domini recipit, cum ipso ita coniungatur necesse est, ut Christus in ipso, & ipse in Christo inueniatur. Et sicut parum, ut ait Paulus, fermenti totam massam fermentat, sic paruula benedictio (Eucharistia intelligit) totum hominem in seipsum attrahit, & sua gratia replet, & hoc modo in nobis manet Christus, & nos in Christo: vere enim totum fermentum in totam massam pertransit.

*Simile ad
liud.*

*Vt ad frequentē cō-
munionem
exhortetur
fideles om-
nes. Nota
quæ in no-
bis opere-
tur Eucha-
ristia.*

Tandem ad frequentem communionem, omnibus excusationibus exclusis, Christi fideles excitans. Quare, inquit, pias quoque cogitationes suscipiant: studiosē, sanctēq; viuāt, & benedictione, seu Eucharistia participant: Quæ, mihi crede, nō mortem solum, verū etiam morbos omnes depellit. Sed et enim, cum in nobis maneat Christus, seu iunctum membrorum nostrorum legem pietatem corroborat: perturbationes animi extinguit: nec in quibus peccatis sumus considerat, sed egrotos curat: collisos redintegrat: Et sicut pastor bonus, qui pro nobis animam suam posuit, ab omni nos casu erigit.

Hæc est, & Cyrilli illius, & orthodoxorum patrū omnium ut aliquando siniam, atque adeo catholicæ Christi ecclesiæ fides, & doctrina, de virtute, & efficacia Eucharistiæ, conformis Christi euangelio. Ad quam suam nunc doctrinam, & statum suæ, quæ hac de re inter ipsos & nos est, controuersia, diligenter expendant & conferant: qui in eo, vertitur, quod impiam, pharisaicam, atque adeo ethnicam dicunt nostram de Eucharistia sententiam, qua, ipsam, ex se, & in se, (quod opus operatum dicunt) valere aliquid affirmamus, ad assequendam remissionem peccatorum, iustificationisque gratiam, & vitam immortalem, & multa alia. In quo, si obtinent, necesse est, ut & Christum, & orthodoxos, quos sequimur, patres omnes, atque adeo, vniuersam catholicam Christi ecclesiam, eadem impietatis nota inuoluatur.

Sed hæc est, inquit, status huius, tam certa, tam firma prolatio, ut aduersus omnes portas inferorum queat subsistere. Quenam? Quia impossibile est, consequi remissionem peccatorum, propter opus nostrū ex opere operato, sed fide oportere vinci terrores peccati, & mortis: cum erigimus cor ad cognitionem Christi, & credimus nobis ignosci propter probatio. Christum, & donari merita, & iustitiam Christi, dicite Apo-

stolo. Iustificati ex fide, pacem habemus.

Haecenus status probationem audis. Quæ si tam certa, & firma sit, quam illi iactant, ego planè me cæcum confiteor, qui, in his verbis, nullam argumētationis formam, nullam inæherentiam, nihil non euidenter falsum, nihil, etiam si datur, sententiæ nostræ aduersarium, possum perspicere; & in talis efficiam, vt idem tibi videatur quicquid hæc nostræ sententia est.

Evidentis falsitatis arguitur. assumpti, ab aduersariis ad probationem sui status principium. Impossibile est, inquiunt, consequi remissionem peccatorum propter opus nostrum ex opere operato. Hic mihi respondeant. An paruulos baptizatos, propter baptismum faciantur peccatorum remissionem consequi. Et pro illis respondeam fatentur sanè, & nobiscum dicunt. Anabaptistas, docentes contrarium. Quod enim propter baptismum assequantur illam gratiam, nullo cauillo eludi potest. Nam baptizati assequuntur: non baptizati, eadem. Propter baptismum ergo illi assequuntur hanc gratiam, quæ carent illi.

Iterum respondeant. An baptismus valeat ad iustificationem gratiam, ex opere operantis, an ex opere operato? Opus operantis hac in re, vel baptizantis, vel baptismi suscipientis, necessario intelligendum est. Baptizantis, aut boni motus voluntatis eius, hac in re, nullum à deo respectum haberi, vt quinquenter malus est, & indignus, propter quem deus alteri peccata remittat, & det iustificationis gratiam, planè indubitatum est. Et clarissima habet catholicæ ecclesiæ confessio & agnitatem, aut indignitatem ministrorum, non variare sacramenti efficaciam. Quod & ipsum nobiscum cōfiterentur aduersarij. Opus baptismum suscipientis paruuli nullum est. Nec fingi ergo potest, vt ex opere operantis, baptismus, sit in remissionem, & iustificationis gratiam valeat. Restat ergo vt eidem ex opere operato valeat: Falsum est ergo, quod hac probatione sui status assumunt, principium. Cuiusque adiungunt, velut probationis causa, fide oportere vincituros peccati, & mortis: cum erigimus corda cognoscimus Christi, & credimus nobis ignosci propter Christum, mundantur veteris ægroti infirmitas.

In primis, quo sibi consent, de fide illa sua speciali, præterea nobis iustificationis, & salutis in Christo, illos loqui certum est: quam nihil esse, quàm merum figmētum, & somnium de quo

de quo, nec illi ipsi satis intelligunt, quid intelligant, contro-
uersia secunda luculentissime demonstrauius.

Deinde. Quid est hoc? vici terrores peccati & mortis: Ter-
ror est, timorē incutientis actio. Terror ergo peccati & mor-
tis est, quo peccatum & mors territant, & sui timorem quen-
dam incutunt. Potest autem & iustus timere peccatum, &
mortem, atque timet frequenter: vbi graui aliqua tentatione
constringitur.

Quod addunt: Cum erigimus corda cognitione Christi,
& credimus nobis ignosci propter Christū, & donari merita
& iustitiam Christi: ad explicandū characterem suæ illius fi-
dei pertinet, quam suprà excusimus.

Ad quam nihil pertinet illud quod subiungunt ex aposto-
lo. Iustificati ex fide pacem habemus: vt cui, specialis illa fi-
des aduersariorum, planè fuit incognita, sed loquitur ille, de
fide catholica, tamē viuā illa, quæ per dilectionem operatur,
ob quam, velut ob dispositionem quandam in nobis prære-
quisitam & præuiam, iustificamur à deo: non ab ipsa fide, nec
fidei eius merito, si meritum condigni intelligas, sed gratis ac
liberaliter, ob vnam dei bonitatem, & misericordiā. Qui vt
Abrahæ, gratiosè imputauit fidem eius ad iustitiam, quamuis
ex se nō iustificaret, nec iustificationem mereretur, secundum
illam legem operum, ita & nobis imputat.

Et hæcenus vt assumpta omnia, in illa probatione status
sui, planè falsa sint, nec quicquam eorum probatum ab ad-
uersariis, satis demonstratum est.

Nunc, vt nulla argumentationis lege cohæreant, nec quic-
quam nostræ aduersarentur sententiæ, etiam vt darètur om-
nia, explicandum est.

Sic, vt volunt impossibile, quenquam remissionem pecca-
torum cōsequi, propter opus nostrū ex opere operato. Sint reant, quæ
que adiungunt omnia. Sed quid hæc ad Eucharistiam? hoc assumun-
tur, ad corpus & sanguinem Christi, sub speciebus panis, & tur ab ad-
uini in sacramento? ad illum cœlestem, viuum, & viuificum uersariū.
panem, eius vim, energiam, & efficaciam, de qua vna hic agi Nec ex il-
tur, pertinent? Nunquid corpus & sanguis domini in Eucha-
ristia, ille viuens & viuificus panis, qui dat vitā ipsum dignè tis seque-
ntibus, cuius salutarē vim prædicamus, nostrū opus retur quā
est? Est hæc est status vestri tam firma ac certa probatio, vt moliūtur,
aduersus omnes portas inferorum queat subsistere? conclusio.

Ex hoc vno, opinor, intelligis lector, quantum pepercimus ac condonauimus aduersariis: qui non singula eorum dicta collectionesque excusimus, sed summam tantum cōtroversiarum complexi sumus, nostram simpliciter asserentes, aliorum vero confutantes sententiam: dissimulantes interim ad verba rationesque quibus eandem astruunt, ad tautologias, ut inconcinnam, imò nullam eorundem coherentiam, ut vna plane in re, eius autores, suę dialecticę prorsus oblitū videtur. Quod perpetuo quidem constitueramus facere, sed hęc tam firma, ac certa sui status, quam iactant, probatio, ut aduersus omnes portas inferorum præualeat, nos coegit, prætermissurum, hic cum eis agere. Quod etiam eo consilio à nobis factum intelligant ut, admoneantur, suę sententię non tā cito fidere, se homines esse, & facile errare posse, præferunt illi cunque à recepta à patribus, communique ecclesię sententiis dissentiant.

*Quæ nobis
palam af-
fingant, à
nostra sen-
tentiā alie-
nissima.*

Qui & hoc admonēdi sunt, non se candide egisse, aut agere, qui in sua confessione, opinionē nobis affingunt, quæ pueras missas in infinitum auxerit. Quod videlicet Christus sua passione satisfecerit tantum pro peccato originis, & inuenit missam, in qua fieret oblatio, pro quotidianis delictis mortalibus, & venialibus. Ego sanē, qui etiam in scholiis plurisq; annis versatus sum, ubi magna est de quouis disputandi, quiduis disputationis gratia, & veritatis certius excutienda asserendi licentia, nunquā tamen audiui, nunquam legi, à quopiam proferri opinionem eiusmodi, priusquam eorū confessionē legerem. Nec puto vllum proferre poterunt, seu scholasticum, seu alium, qui eiusmodi opinionem astruat: & si quoniam inuenissent, non candide facerent, quod vnius stoliditatem, nobis omnibus affingerent, qui nihil tale apud nostros, aut legimus, aut audiui mus: & eiusmodi portētis, nostram doctrinam conspergant, commaculent, & traducāt, apud harum rerum ignarum, & sibi credulum populum,

*Quam ine-
pte imagi-
nentur de
valore ali-
cuius ex
opere ope-
rato.*

Deinde & hoc admonēdi sunt, quod prorsus ineptum ginatur de valore alicuius, & efficacia ex opere operato, ut nostram sententiam intelligunt: qui perinde accipiunt, cum nos dicimus ex opere operato valere aliquid ad remissionem peccatorum, iustificationis gratiam, aut salutem, ac si dicamus ipsum mereri de se, peccatorum remissionem, iustificationem, & cetera eiusmodi, Non hoc dicimus, nec intelligimus,

mas, sed hoc intelligimus, valere ad aliquid ex opere opera-
to, quod eo valet & proficit, ex ipsa aut operis, aut rei in se vir-
tute, & efficacia. Quam nonnunquam habet: ex sua ipsius natu-
ra, & essentia: nonnunquam, ex beneplacito alicuius, à quo ve-
lit efficax signum, ad hoc ipsum institutum est. Habent pa-
nis, et vinum ex sua essentia & natura, vim nutriendi corpo-
ri, & medicamenta quodque efficiendi, quod sui est operis. Si tur duplex
cubi more solenni institutus vñtatusque mos alt, annulo, aut
purpura missa à principe, magistratu aliquo, & autoritate
inaugurandi aliquem, eadem ipsa symbola ad hoc missa, aut
data alicui a principe, illi ipsi magistratum, & auctoritatem
eiusmodi cōferunt: nō quidem ex aliqua vi, quæ in ipsis sym-
bolis hæreat: non etiam, quod ea ipsa hoc illi mereantur sym-
bola: non denique, quod suscipientis eadem cōsensus & vo-
luntas id ipsum mereatur: sed ex voluntate principis, qui ea
ad hoc instituit, & suam iisdem voluntatem adiungit, & de-
clarat efficaciter, id ipsum pendet vñuersum. Valet panis ille
nūmus, & viuificus, ex sua ipsius natura & essentia, ad viuificā-
dos nos, non solum, vt causa eius meritoria, sed etiam vt effe-
ciua: vt ea in re maior intelligatur eius ad uitam animæ, quā
panis corporalis ad vitam corporis efficacia. Sicut tamen pa-
nis, & vinum, vt vitæ conferuandæ valeant, & corpori nutri-
mentum præbeant, requirunt salubrem quadamtenus consti-
tutionem corporis, alioquin nocitura, quā profutura magis.
Cum corpora immūda (vt habet ille aphorismus Hippocra-
tus) quanto plus nutrias tanto magis lædas. Et vinum febri-
canti exhibitum, veneni instar sit. Ita & panem illam cœle-
stem, salutis illud poculum, si quis sine fide, & indigne sumpse-
rit, non remissionem peccatorū, sed damnationem assequi-
tur, non ad uitam sibi sumit vitam, sed ad interitum: nō equi-
dem sumptorum, sed sua culpa: vt falsum intelligāt, quod cri-
minantur de nobis, & suis persuadent, fidei doctrinā nos vbi
que expūgere. Quanquā illorū fidem illam specialem, ignora-
re nos ingenue confiteamur.

*Quid intel-
ligamus
operato.
Declarā-
tur duplex
genus va-
loris ex o-
perato.
Asimilib.
Aptatio
similium.
Fides vt
necessaria
vultu su-
mentibus
Euchari-
stiam.*

Ut sacramenta, quæ ad significandum
efficaciter diuinæ in nobis operationis certum aliquem effe-
ctum, Christus velut symbola quædam instituit, valēt ex ipso
opere operato ad assequendū, quibus eadem conferuntur
effectū eiusmodi. Non quidem ex aliqua virtute quæ in ipsis
symbolis hæreat: non etiam quod eum ipsum effectum, hoc
ex opere

DE MISSÆ SACRIFICIO

re operato est, verbi gratia, remissionem peccatorum, & iustificationem conferant, gratiam, mereatur baptismus, aut qui baptizat. aut qui baptizatur. & quā-
 effaciter. sum, qui baptismum ad hoc instituit, & suam illi voluntatem in hoc adiungit. Nihilominus, in his qui iam vsum rationis assequuti sunt, quod baptismus illum suum operetur effectum, & fidem in primis requirimus, & ex fide pœnitentiā virenteris, & nouā secundum dei voluntatem & legem peragendi studium. Quæ tamen vniuersa, nec merentur, nec operantur remissionem peccatorū & iustificationis, gratia: sed ob meritum passionis Christi, quod per baptismum, ex eiusdem institutionis nobis cōmunicatur, deus gratis nobis peccata mittit, & Christi nos impartit iustitiā.

Hec doceri à nobis, si rectè intellixissent aduersarij, & fideliter docuissent populum, nihil opus habuissent, nouā illam prodigiosāque suæ fidei doctrinam comminisci, & eadem conspurcare vniuersā pene nostræ salutis, religionisque sacramenta, & mysteria: & credulo populo, quod sibi apud illi-

Eucharistia in mis- locum facerent, auctoritatem conciliarent. eandemque locum
tholica Christi ecclesia & doctrina auerteret, multa de nobis
sa, vt sacri persuadere, euidētia atque impudentia mendacia.

ficiū deo Quod Eucharistiam in missa, velut sacrificiū deo grati-
gratissimū mum, eidem offeramus, non solum pro viuīs, sed etiam pro
eidem of- mortuis, hoc ipsum exemplo, traditione, & doctrina carnis
ferri pro cæ ecclesiæ facimus. In qua hoc ipsum, sancti orthodoxique
viuis, & patres nostri (quos sequendo errare non possumus) totos
mortuis. be terrarum maximo consensu fecerunt ab initio.

Demōstra Isidorus ille, ante annos D. c. c. c. ecclesiasticorum, qui
tur conso- tunc per orbem obseruabantur, officiorum explicans ratio-
na fide ca- nem, tradit ex apostolica institutione hoc ipsum ab initio in
tholica ab cepisse ecclesiam. Cuius hoc argumentū profert. Quoniam
nitio ad inquit, per totum orbem, semper, à temporibus apostolorum
presens vs hoc custoditum est, credimus ab ipsis apostolis esse traditū
que per or Hoc certè illi credes, viro tanto, quod suo illo seculo (cum
hem eccle- ignorantiam pręterdere nō potuit) ita toto hoc ipsum esse
sic. (quemadmodum affirmat) obseruatū fuerit, in catholica ec-

Isidorus clesia. Et postquam etiam cæterorum de eodem, ante ipsum
quo hoc patrum testimonia perquisieris, intelliges, quod in nullo
ar gumen- titus sit. Nam circiter ducentis ante hunc annis, idem argu-
to affirmet. mat Augustinus lib. de cura agenda pro mortuis. Et lib. de

Confessi matrem suam, catholicam, & sanctam mulierem, com recepiſſe ec-
cedat, quod instanter resolutionis suae die, non de sepulchri *eleſtam ex*
honore, sed solum de hoc vno esset sollicita, ut frequens ipsius *inſtitutio-*
memoria ad altare fieret, ut in qua, sciret dispensari victimam *ne apoſto-*
illam sanctam, qua deletum est peccati chirographum. *lica.*

Ad hæc de hæresibus cap. l v. Aerii cuiusdam, suo seculo *D. Au-*
heretici, prophana dogmata enumerans, quæ cū finxit cōtra *gustius*
fidem catholicam, inter cætera vel præcipuum hoc profert, *testis eius*
quod docuit non oportere nos offerre oblationem pro mor- *catholice*
tuis. Nihil proinde dubitari potest, quæ eo tempore fuerit *fidei.*
fides catholica ecclesiæ.

Quam, quod ab ipsis apostolis, accepit ecclesia, confirmat *Eiusdem*
ille S. Chrysostomus home. lxx. earum quas Bernardus *Chrysosto-*
mus.

Maximus latinas fecit. Non enim temere, inquit, ab apoſto- *Vide ut*
lis hæc sancta fuerit, ut in tremēdis myſterijs, defunctorum *affirmet*
agatur commemoratio. Sciebat enim multum illis lucrum, *ſancitū ab*
utilitatem multam inde contingere. Cū enim totus populus *apoſtolis.*
conſtitit extēſis manibus, & sacerdotalis plenitudo, ac tre-
mendum propinatur sacrificium, quomodo deum pro his
ſupplicantes non exorabimus?

Audis quid ille sanctū affirmet ab apoſtolis, utq; tremēdi
sacrificij propinatio aut oblatio, cum oratione pro defun-
ctis effusa, iſdem apud deum plurimam utilitatem conferat.

Ira quoque eiusdem catholica per orbem fidei, Diuus ille *Eiusdem*
Ambrosius clarissimum testimonium perhibet, in consolato *fidei testis*
ria ad Faustinum, supra morte sororis epistola. Ego, inquit, *D. Am-*
non tam deplorandam, quàm orationibus prosequendam *broſius.*
reor: non mœſtificandam lachrymis, sed magis oblationibus
animam eius domino commendandam.

Ante hos omnes ille Cyprianus epistol. 9. lib. i. de Victore
quodam scribens, qui contra decretum episcoporum, pres- *Eiusdem*
byterū quendam rerum suarum authorem testamēto cōſti- *quoque te*
tuerat, eius ipsius decreti tenorem subiiciēs, dicit antecesso- *ſtis Cypria-*
res suos episcopos salubriter statuisse, ne quis frater excedēs *nus.*

de seculo, ad tutelam, aut curam honorum suorum: clericum *Nota ſta-*
nominaret. Quia si quis hoc fecerit, non offeratur pro illo, *tutum epi-*
nec sacrificiū pro dormitione eius celebretur. Ne; enim ad *ſcoporum*
altare dei meretur nominari in sacerdotū prece, qui ſacerdo *quod cita-*
tem ad altari voluerit auocare. Proinde de victore subiiciēs *tur à Cy-*
Epistolo, inquit Victor, cū cōtra formam nuper à ſacerdoti *priano.*

DE MISSÆ SACRIFICIO

bus datam, Geminium Faustum presbyterū, ausus sit autem
constituere, non est quod pro dormitione eius apud vobis
oblato, aut deprecatio aliqua in ecclesia eius nomine fieri
retur: vt sacerdotum decretum, religiosè & necessitatibus
ctum, seruetur à nobis: simul & ceteris fratribus detur ex
plum, ne quis sacerdotē dei ad seculares molestias deponat.
Haecenus ille: Audis itaque non solum Cypriani, sed etiam
antecessorum eius temporibus, hoc est, ab ipso mox initio, no-
rem fuisse in vniuersa ecclesia, vt pro defunctis, & sacerdoti-
bus offerretur altaris sacrificium.

Eiusdē fi- Quem morem, etiam longè ante hunc, Tertulianus
dei, & ob- de corona militis, inter illas antiquas ecclesiæ consuetudines
seruatio- numerat, quibus tribuit auctoritatē apostolicam, tamē
nis ab in- ne scripto vobis commendatæ sint.

tio etiam Istas nos aquilas, se congregantes ad illud corpus, cuius
Tertulia- put Christus est, hos duces & antesignanos sequimur: in
nus testis. catholica, per vniuersum orbem, ab ipsis, ad præsens vique
apostolorum temporibus, fidem & communem sententiam
sequimur: offerrentes altaris sacrificium, pro viuīs, & mor-
tuis, & credentes pro iisdem offerri vtiliter, & efficaciter. No-
ex omnibus omnino seculis. ex omnibus orbis terræ ecclē-
siis, testes indubitata fidei protulimus, semper ab initio in-
tenuisse fidem catholicorum omnium. Quos, an tutius sen-
sit, quàm nouos hos Euangelistas, noui Euangelij, noue huius
præcones, nobis certū est. Ipsi viderint, qui hos magis seque-
dignum duxerint.

Sacrificij Non tamē hæc, aut facientes, aut docentes, credimus, quod
altaris ob- hæc sacrificij pro illis oblato, iisdem mereatur ex opere
latio quid ratio remissionem peccatorū, & vitam æternam, vt stulticia
valeat his ginantur, & mendaciter nobis affingunt aduersarij.

pro quibus Sed hoc dicimus, oblationem pro illis, sacrificij, valere iuste
offertur. ex virtute, & dignitate ipsius in se sacrificij acceptissimi dei
Quam ri- & non tantum ex bono motu cordis offerentis, atque eius
dicule de & deuotione & merito. Quantū uero, & quousque illis valeat
hoc inagi- & proficiat, nobis incertum est: sed in illius, cui sacrificio sa-
nentur & plicamus, est arbitrio. Quem tamen, vt ad vetera, quæ
quæ men- carnalia sacrificia, ex fide ipsi oblata respexisse, & eadē ob-
dacia no- rentibus, aut pro quibus oblata fuerunt, propitiatum fuisse
bis ascri- vel remisisse peccata, vel continuisse iram furoris sui: & re-
bant ad- strinxisse plagam iam defæuientem in populum, vniuersum
uersarij.

petra testis est. Ita multò magis, sacrosancti huius omnium
perfectissimi, efficacissimi, sibiq; gratissimi sacrificij respectu
& intuitu, ipsum facere, vt dubitemus, nulla sanè causa mihi
esse videtur, nulla ratio.

Cùm hæcenus scripissẽm, fortè se obtulit Philippi Melan-
thonis libellus quidam, his ipsis diebus, quibus Vuorma-
tia sumus editus, quo aliquot suar sententiarum capita conatus
est aliquantò diligentius astruere. Et inter cetera contra mis-
sam priuatam. Aduersus quam, hoc sibi velut nostrar doctri-
nar, & sententiarum contradicens thema astruendum proponit.
Quod missa, seu vsus sacramenti, non sit sacrificium, seu tale
opus, quod factum à sacerdote, & applicatum pro alijs, merea-
tur remissionem peccatorum facienti, & his quibus applicatur
viviis & mortuis. Quar cùm legerem, mihi plane persuaserunt,
quod alio qui aut raro in mentem incidit, hos homines, nun-
quam didicisse fidem in catholica ecclesia, sed velut ethnicos,
ex prophanis studijs, prima suar fidei rudimenta hausisse ex
Lutheri Evangelio: nostrorum verò dogmatum prorsus ru-
des esse, sed fingere sibi de nobis, sua ipsorum, quar impugnet
somnia. Nihil enim de illis possum dicere, aut sentire mode-
stius. Nam, vt scientes volentesq; nobis affingere vellēt im-
pudentia (quod tamen faciunt) & planè palpabilia mendacia
nimis foret impudens, & mente captorum hominum.

Itaque, vt Philippo hic verbo respondeam, iubebo illum
proferre, qui cū, hac in re sibi putet esse negocium. Si profer-
re nullos possit, certè luserit operam, cū sibi finxit improban-
dum, quod assertorẽ nullū habeat. Nos certè nō habet, à qui
bus tamen videri vult hoc ipsum credi, & asseri.

Quod missa, aut vsus sacramenti, sit sacrificium, an tale opus
quod factum à sacerdote, & applicatū pro alijs mereatur re-
missionem peccatorum facienti, & his quibus applicatur vi-
uis, & mortuis, à nobis non dicitur, nec quēquā in hanc usq;
horam audiui, qui hoc diceret.

Sacrificium intelligunt omnes, id quod offertur deo, seu ho-
noris deo debiti deferendi causa, seu demerendæ eius gratiæ
ac misericordiæ, impetrandæ veniæ, auertendæ iræ, vltionis
ac vindictæ, seu pro acceptis beneficijs gratiæ agendæ gratia:
Nec ipse offerendi actus, sed id quod deo offertur, est sacrifi-
cium. Proinde qui sacrificium, vsus sacramenti dicat, ueni-
am cōpeti. Ipsum verò corpus Christi & sanguinẽ, vt sūnt
in Euc

*Quā nihil
intelligant
aduersa-
rii catholi-
corum quā
impugnat
sententiam
Sacrificiū
quid*

DE MISSAE SACRIFICIO

in Eucharistia, quando à sacerdote offeruntur deo, cum orthodoxis ab initio omnibus, sacrificium affirmamus, & credimus: non verò, aliquod opus, quod à sacerdote fit. Nec credimus illud ipsum sacrificium, vt à sacerdote oblatum viuis, & mortuis, mereri, aut offerri, aut his pro quibus offertur, remissionem peccatorum.

Tametsi deus eius respectu, & offerenti, & alijs qui se cuiusmodi gratia nō indignos exhibent, sæpenumero peccata mittat, & suam gratiam impartiat, quemadmodum hæc explicauimus. Quare nihil opus est, vt respondeamus hæc rationibus. Quod si faceremus, intelligeret, quàm in illis dialecticæ parum meminerit.

*Explicatio
rationis
eius præ-
cipue, &
quæ cate-
ras omnes
virtute in-
cludit.*

Attamen quia ratio eius quinta, & vltima, quæ etiam vnde te includit priores omnes, simpliciter proponit, opinionem in sacrificio altaris continere manifestam, & multiplicem idolatriam, paucis perstringenda est. Duobus autem medijs natur id quod proponit, astruere.

Primum, quoniam idolatriam esse dicit, instituere cultum extra verbum, & sine verbo dei, oblationem verò sacrificii nostri in missa, esse cultum talem qui non habet mandatum dei, esse proinde cultum idolatricum.

Secundum, sacramentum extra vsum à Christo institutum non esse sacramentum, sed contumeliam sacramenti. Missa in qua fit oblatio, non habere institutionem Christi, proponit nec esse sacramentum, horribilem ergo idolatriam in eodem committi. Abiiciendum ergo canonem, quem vocamus in quo apertis verbis fit oblatio, & applicatio pro alijs, & dicitur idolotrica sanctorum inuocatio.

*Eiusdem
rationis
excursio.*

Hæc rationis, & argumentorum summa est (ne verborum portenta quibus eandem explicat, & collectionum ineptias agamur per singula excutere) quæ vniuersa ex his duabus propositionibus pendet. Et quod à Christo institutum nō sit, et hostiam illam sacrosanctā, quæ seipsam semel in cruce obolit, corpus, inquam, & sanguinem agni illius immaculatum Eucharistia, offeramus ipsi deo, pro nobis, & alijs. Et, quod idolotria sit, quicquid fit diuini cultus gratia, sine expresso dei verbo, quo sic se coli præcepit, aut hoc ipsū fieri iussit.

*Hanc ad-
uersum se
rationem*

Nos paulò antè demonstrauimus, vniuersam, toto orbe, per ipsos apostolorum temporibus, ad nos vsque Christi ecclesiam, obtulisse sacrosanctum illud altaris sacrificium pro vni-

vis, & mortuis. Et quod ea in re, tanto consensu fecit, du-
bitatū est eandem accepisse traditum ab apostolis. Proinde, *aduersa-*
nec apostolis quidē ipsi, sed nec angelis de cælo, nobis cre-
dendum est, si nunc annunciant, & docerent aliter, si tamē *suis ratio-*
Paulo credimus, qui hoc facientibus, etiam anathema denun-
ciat: nec sibi ipsi parcens, nec coapostolis, neq; angelis de cæ-
lo. Sed licet aut nos, inquit, aut angelus de cælo euāgelizet

vobis, præterquā quod euāgelizauimus vobis, anathema sit.
Sicut prediximus, & nunc iterum dico. Si quis euāgelizaue-
rit vobis præter id quod accepistis, anathema sit. Hoc accepi-
mus nos à patribus, acceperūt illi à suis, accepit ab initio toto
orbe ecclesia, ab ipsis nimirum apostolis vt sanctificaret deo
corpus & sanguinem Christi in Eucharistia, & offerrent pro
vuis, & mortuis. Quid igitur? An anathema nō sunt, non so-
lum, qui nunc euāgelizant contrarium, sed etiam vniuersam
ab initio catholicam Christi ecclesiam horrendæ idololatriæ
reā peragunt? an his credemus, qui nec apostolis in vnū o-
mnibus, nec angelis de cælo, si hæc docerent, iubemur crede-
re? Si scripturā exis, qua tibi demōstretur à Christo institu-
tum vt sic fieret, hoc scio, Paulū de nulla scriptura loqui: sed
de doctrina, quā viua traditiōe ecclesia acceperat ab aposto-
lis. A quibus, quod & hoc acceperit, cōformis toto orbe quā
demostrauimus, obseruatio ecclesiæ, ab ipso sui initio, certis-
simo argumēto est. Quæ nec fingi quidem potest, aliam, quā
apostolicæ traditionis causam habere. Apostolos autē tanto
consensu nihil tradidisse, nisi quod authore Christo, vñctiōe
diuini spiritus acceperant, prorsus indubitatum est. Proinde
si quantum opus est, dicendum fuit, iam causā dicta est.

Quale tamē etiam illud sit, quod hic, velut certissimi prin-
cipij loco assumit. Esse idololatriam, quicquid sit diuini cul-
tus gratia sine expresse verbo dei, quō sic se coli præcepit,
aut hoc ipsum fieri instituit, quia sæpe in cōfessione aduersa-
riorū recurrit, quam hic præcipue excutiendā desumpsimus
ne hic nos à proposito longius distrahat, eius explicādi pōst
incidet locus opportunior.

Interim tamen vnum hoc velim rogatum Philippum, qui *Euidenter*
hoc velut irrefragabili argumento anathema Pauli contem-
nere, aude nos docere cōtra id quod accepimus à patribus, *monstra-*
quod ab initio accepit, & obseruauit toto orbe Christi eccle-
siæ, aude etiam vniuersam horrendæ profanationis, & idolola-
triæ

DE MISSAE SACRIFICIO

vii velut
certissimi
principii
loco assu-
munt.

trix ream peragere: hoc, inquam, mihi respondeat, quod de
verbum expressum ex scripturis proferet, vnde constet
exegisse deum ab Abele, vt ipsi offerret de primogenitis
gis sui, & de adipibus eorum? Hoc scio, quod nullum in
ptura verbū est, vnde constet hoc instituisse & exegisse
aut ab ipso, aut in vniuersū ab humano genere, vt hoc cultus
honoraretur, priusquam ille deum sic coleret: factum tamen
deo placuisse scriptura non tacet. Post descriptam narra-
tem Cain & Abelis, fuit autem, inquit, Abel pastor ouium,
Cain agricola, factum est autem post multos dies, vt offerret
Cain de fructibus terræ munera domino. Abel quoque
tulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum. Et re-
spexit dominus ad Abel, & ad munera eius. Ad Cain autem
& ad munera eius, non respexit. Hactenus scriptura, in qua
nihil vides præter id quod diximus: nullum certò dei ver-
bum, quo ille cultus institutus fuerit: imò nihil, vnde
non constet, spontanea voluntate sua oblationibus illis
coluisse deum. Qui illi ex Abele acceptus fuerit, ex Cain non
fuerit.

Rursus: Quod mihi dei verbum expressum proferet, qui
institutus & preceptus sit ille cultus, quem Noe post diluui-
egressus aream deo exhibuit, ædificans videlicet illi altare, &
in eo holocausta offerens de pecoribus & volucribus mu-
dis, qui secum arcam exierant? Scio inuenturum nihil, nec
men cultum illum placuisse deo, & eius velut respectu popu-
gisse fœdus cum humano genere ne ultra ipsum deleteret
quis diluuij, scriptura non tacuit. Odoratusque est, inquit,
dominus odorem suauitatis, & ait ad eum. Nequaquam ve-
tra maledicam terræ propter homines, &c. nec ultra perui-
tiam omnem animam viuentem, sicut feci. De Abraam quo-
que dicit scriptura. Quod cum egresso illi ex Aran in ter-
ram Canaan vsque ad Scichem, & couallem illustrem, appa-
ruisset dominus, promittens se daturum illi. hoc est, semina-
ius, vniuersam terram illam, ædificauerit altare domino, qui
ipsi apparuerat. At nullum dei verbum in scriptura est, quo
hoc ab illo exegerit, & sic se coli ab illo præceperit. Ideo
ne frustra sim prolixior in plerisque cultibus, quibus Isaac
& Iacob, deum coluerunt, factum inuenies. Quare necesse
est, vt hi omnes, in his cultibus, ipsi idololatæ fuerint: aut vt
impium, & in deum, & sanctissimos viros blasphemum, se
hoc Ph

hoc Philippi, & aduersariorum axioma: de quo post iterum locus necessarius incidet.

Restat itaque paucis respondere ad ea, quæ aduersum nos inducunt, ex Pauli ad Hebræos epistola.

Christus, inquit ille, perfectorum bonorū pontifex, per propriam sanguinem semel introiuit in sancta, ut deinceps appareret vultui dei pro nobis, non sæpe offerens semetipsum: sed semel oblati ad multorum exhaurienda peccata, semel nos sanctificauit per oblationem corporis sui, vnâque oblatione consummavit in æternum sanctificatos.

Vniuersa hæc pulchre nobis cōueniunt cum Apostolo. Et nihilominus cum sanctis, orthodoxisque patribus nostris, & catholica Christi ecclesia, credimus etiam nos celebrare in-crentam sacrificij veritatem, & sanctam, verificatricemque nos offerre hostiam in ecclesia.

Sed negat, inquit, Apostolus Christum seipsum sæpius offerre, sed vnica oblatio e affirmat cōsummasse sanctificatos.

Eos per omnia consentimus Apostolo. Negamus & nos Christū seipsum sæpius obtulisse, hoc enim semel in ara crucis fecit: sed nos ipsū quotidie offerimus in ecclesia. Nec hoc negat Apostolus Christū offerri sæpius, sed negat, quod semetipsum sæpe offerat: & deinde, vnitatē apud nos salutaris illius hostiæ, ex eius perfectione astruit. Nam veteres ac typi cælestes, multæ erant: quod earū nulla perfecta esset ad remittenda peccata, consummandosque accedentes. At nos, inquit, sanctificati sumus per oblationem corporis & sanguinis Iesu Christi semel, qui vnâ pro peccatis offerens hostiā, in semper iterum sedet ad dextram dei. Vnâ enim oblatione cōsummavit in æternum sanctificatos. Nulla alia opus est, neque ut iterum sese offerat Christus: nihilo enim plus faceret, si iterum descendens in terras se crucifigi rursus permitteret: si iterum se puri in ara crucis offerret: nihilo plus sibi, aut nobis promereri posset: totū promeruit, quicquid mereri potuit, semel oblata illa hostia, quæ totius ab initio mundi, imò, infinitorū esset, mundorum peccatis omnibus sufficit. Quid igitur? Nunquid vnâ illa semel oblata hostia, totius mundi peccata, deleta sunt: nunquid consummati & sanctificati in æternum omnes? Non hoc dicit Apostolus: sed vnâ oblatione cōsummasse, aut perfectos fecisse dicit, omnes qui sanctificantur. Sed non omnes sanctificantur, Neque enim impii, infideles, idolo

*Responsio
ad ea quæ
contra sa-
crificium
Euchari-
stiæ, in mis-
sa inducitur
ex epi-
stol. ad He-
bræos.*

latræ, hæretici, schismatici, blasphemæ, sacrilegi, & ceteri de quibus Apostolus, quod regnum dei non possidebunt. Quod aliquid desit perfectioni illius hostiæ, quæ in exaltatione plenitudinis est, omnibus parens, omnibus sufficiens, cui nūquam exhaurietur meritum: sed per nos fiat, quo minus plenitudinis illius efficiamur participes. Quæ cum tantum fiat in Christi mystico corpore, in eius membra à capite, necesse est ante omnia, ut membrorum sit illius corporis, qui plenitudinis, quæ exundat in capite, & ab eo in membra influat, particeps esse voluerit.

Bisariam Deinde, ne eiusmodi influxui ponat obstaculum, suum impediri sum peccatis excludat. Deo quippe sunt, quæ in humano, in fluxum animantis corpore impediunt fluxum à capite in membra virtutis à eius aliquod. Vnum si diuisa sit eius ad caput continuatio à capite, in æto videl. nervo, per quem continuatur capiti. Alterum, in membrum continuitate salua, nervus ille quem à capite animalis facultas in membrum influit, impeditus sit, hoc est, vel obstruatur vel oppressus, vel influenti, quātum in ipsa est, parti principis, aut capiti, facultatūque transmissæ, non pateat aditus. Quod fit, si vel hamo, laqueove comprehensus astringatur foris, alioqui sanus nervus & integer: videbitur enim statim membrum hoc, quod per eum nervum continuatur capiti (quod admodum in anatomicis medicorum experimentis videtur est) sensu & motu repete destitui. Idem accidit, si viscositate, seu quoque humore aliquo, nervus cōstipetur immodice, aut in illa qua sui parte, phlegmone, aut scirro proprio occupetur, vel vicinæ partis affectu eiusmodi ipse velut ab incumbente onere comprimatur extrinsecus: aut, ubi laxatis, fractis, dissolutis, meatibus per quos incedunt, arctiores redduntur. His omnibus modis, principio, exigua admodum facultatis portacula influentis à capite, admissa ad membra, propter impeditum transitum, eadem redduntur stupida: deinde, aucto innoxio affectu, excluso plane influxu à capite, sensu omnino motūque destituuntur. Quod vitium, paralytis nominatur à medicis. Quod si diutius hæreat, ipsa etiam membra, excelsa diutius à commercio, & influxu capitis, proprium vitium contrahunt, tandem irremedicabile.

Nota hæc Ad eundem sanè modum accidit in corpore Christi mystico. Hoc in primis per se notum est, vitalis illius influxus à capite neminem participem fieri, nisi qui eius corporis membra

est: & qui manens in vnitate ecclesiæ, eius capiti suo illo modo continuatur, & cōiungitur. Potest tamen, etiam salua illa *poris Christi* vnitae & connexione, influxum capitis excludere: vt si illi *sti mystici* ponat peccati mortalis obicem. Quem nisi amoueat, & nisi *ad animam* fenestram, & meatum aperiat per quē influxus ille ad ipsum *tis verum.* regrediat̃r à plenitudine capitis, non potest eius particeps fieri. Non quidem ob defectum, aut inefficiam virtutis quę exundat & viget in capite, sed quia obstructo meatu excludit eandem.

Corpori Christi mystico incorporamur per baptismū, sacramētum fidei, quod prima est ianua, aut fenestra per quam salutaris illius hostiæ participes efficiamur: per quā, plenitudo illa meriti Christi & gratiæ, ad nos influit à capite. In cuius innocētia quādiu permanemus, ea nos iustificat, & perfectos efficit. Quod si fenestrā illā obturauerimus per peccati mortalis obicē, necesse est, vt relictis peccatis ad salutaria, quæ sunt, & nobis à Christo ad remediū & salutē relictā sunt, sacramēta cōfugiamus: quibus amoliamur positū obicē necesse est: vt ieiunijs, eleemosynis, orationib⁹, & sacrificio cordis cōtēni & humiliati, amouere studeamus affectū, quē cōtraximus, noxiū: vtq; nos rursus exhibeamus, aptos & idoneos illi influxui meriti, ac plenitudinis illi⁹ salutaris hostiæ à Christo capiti: necesse est, illum nostra culpa à nobis auersum, diuinæ misericordiæ prouocatione rursus allicere: & ad nos deriuare & cōuertere studeamus. Ad quod, cū multa nobis mediā reliquerit diuina benignitas: nullū certē efficacius, quā quod ei⁹dē illius hostiæ mūdæ deo patri gratissimā, illius inestimabilis sacrificij (quod antea in ara crucis ille ipse sūmus sacerdos noster & pontifex eidē obtulit) quoties placeret etiā nobis eidē offerēdi potestātē copiāq; fecit. Quæ, plenitudinem suā, vt semel in cruce oblata est, ad nos refundit, diuināque ad nos benignitatē deuocat, & nos deo, ei⁹dē salutaris hostiæ glutino ineffabili quodā modo cōiungit, & ad caput nostrū mirabilē quādā cognationē, familiaritatēq; tribuit, atq; eius influxibus quā aptissimos paratissimōsque reddit.

Videtis, vt nobis pulchrē conueniat cum Apostolo, in quo non nostram, sed Apostoli sententiam quærimus. Quā verā germanāque assequimur, quando intelligendo respicimus ad communem sententiam catholicæ per orbē ecclesiæ quæ vnica rectē intelligentiæ scripturarum certa amulsis est: ad

DE MISSIS PRIVATIS.

quam qui non collimant in interpretandis scripturis, nihil
cum dicunt consonum, sed quisque suum aliquod proprium
infarcit, atque inuehit.

Peroratio.

Et haecenus de Eucharistia, an veram sacrificij rationem
beat, & ad hoc instituta sit à Christo, ut aut debeat, aut possit
vtiliter offerri deo, pro nobis, & aliis viuis & mortuis, deque
eius fructu, vtilitate, & efficacia, an cuiquam valere possit, ut
re ipsa in se, quod onus operatum appellant, aut alteri alicui
valere, quam illi qui eandem participant, satis mihi explica-
tum videtur.

DE MISSIS PRI- VATIS CONTRO- uersia, VI.

*Controuer-
sia hæc, ut
in præceden-
satis expli-
cata sit.*

Controversia hæc, dependet ex pro-
xima, & in ea ipsa sufficienter expli-
cata est, ita ut non reformidet apud
iudicis iudicium, imò, ut ipsas
conscientias aduersariorum appe-
lare audeat. Qui cum proprias
missas priuatas execrentur, quod
Christi institutioni easdem aduer-
sari existimant, qui Eucharistiam
non ad aliud instituerit, quin e-

eadem communicaretur populus, & cœnam illam domi-
cam (quod nisi multis communicantibus non fit) nobis re-
presenteret: non verò ut offerretur pro ecclesia, & fidelibus
viuis, & mortuis, & idololatricum cultum esse voluit,
omnem illum, quo deum colimus, qui ab eodem exactus
& ad hoc institutus non est. (Quæ vniuersa præceden-
ti controversia luce clarius demonstrauimus esse falsissima)
nec hilum habeant præterea, quo suam sententiam compo-
bent. Turtius nobis videtur, ut sequamur quod accepimus
maioribus, & quod probat catholicæ per orbem ecclesie